

ДМИТРИЄВ Д. А.,
аспірант кафедри
адміністративно-правових дисциплін
(Донецький державний університет
внутрішніх справ)

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2022.4.41>

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена правовому статусу, правосуб'єктності релігійної організації, а також складових елементів: адміністративній правоздатності, дієздатності релігійної організації. На підставі положень Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації», законопроектів та інших нормативно-правових актів, думок науковців прокоментовані права та обов'язки релігійної організації. Деталізовано основні блоки прав релігійних організацій, що забезпечуються державою через систему адміністративно-правових гарантій, а також обов'язків релігійних організацій у публічно-правовій сфері. При цьому запропоновано розділити обов'язки релігійних організацій на загальні та спеціальні.

На підставі вищевикладеного автор дійшов висновку, що правовий статус релігійних організацій – це сукупність їх прав та обов'язків, їх становище в суспільстві, закріплене в нормах права. Адміністративна правоздатність релігійних організацій – це їх здатність мати права та обов'язки, закріплені адміністративно-правовими нормами. Відмінними ознаками адміністративної правоздатності релігійних організацій відносно усіх інших видів їх правоздатності (конституційно-правової, фінансово-правової, цивільно-правової тощо), полягає в тому, що, по-перше, здатність мати права та обов'язки, встановлюється нормами адміністративного права, а, по-друге, існує в сферах адміністративно-правового регулювання. Адміністративна дієздатність релігійних організацій – це їх здатність своїми діями реалізовувати надані їм адміністративно-правовими нормами права та нести відповідні обов'язки. У своїй сукупності адміністративна правоздатність і дієздатність утворюють адміністративну правосуб'єктність релігійних організацій. Адміністративно-правовий статус релігійних організацій – це сукупність прав та обов'язків релігійної організації, а також гарантій реалізації цих прав, що передбачені адміністративно-правовими нормами. Основними елементами правового статусу релігійної організації є: мета, закріплена в законі та статуті (положенні) релігійної організації; встановлення і змінювання організаційних структур, звітність і підконтрольність державним органам; структурно-організаційний блок, що включає порядок створення, діяльності, припинення діяльності релігійних організацій.

Ключові слова: релігійна організація, віросповідання, адміністративно-правовий статус, регулювання, адміністративна правоздатність.

Dmytriiev D. A. Legal regulation of the activities of religious organizations in Ukraine

The article is devoted to the legal status, legal personality of a religious organization, as well as its constituent elements: administrative legal capacity, legal capacity of a religious organization. On the basis of the provisions of the Law of Ukraine «On Freedom of Conscience and Religious Organizations», draft laws and other

regulatory legal acts, the opinions of scientists, the rights and duties of a religious organization are commented. The main blocks of rights of religious organizations, provided by the state through the system of administrative-legal guarantees, as well as the obligations of religious organizations in the public-legal sphere, are detailed. At the same time, it is proposed to divide the duties of religious organizations into general and special ones.

On the basis of the above, the author came to the conclusion that the legal status of religious organizations is a set of their rights and obligations, their position in society, established in the norms of law. Administrative legal capacity of religious organizations is their ability to have rights and obligations established by administrative and legal norms. Distinctive features of the administrative legal capacity of religious organizations in relation to all other types of their legal capacity (constitutional-legal, financial-legal, civil-legal, etc.) is that, firstly, the ability to have rights and obligations is established by the norms of administrative law, and, secondly, it exists in the spheres of administrative and legal regulation. The administrative capacity of religious organizations is their ability to implement the rights granted to them by administrative and legal norms and to bear the corresponding obligations by their actions. In their totality, administrative legal capacity and legal capacity form the administrative legal personality of religious organizations. The administrative-legal status of religious organizations is a set of rights and obligations of a religious organization, as well as guarantees of the realization of these rights, provided by administrative-legal norms. The main elements of the legal status of a religious organization are: the purpose enshrined in the law and the statute (regulations) of the religious organization; establishing and changing organizational structures, reporting and reporting to state bodies; structural and organizational block, which includes the order of creation, activity, termination of activity of religious organizations.

Key words: *religious organization, religion, administrative-legal status, regulation, administrative legal capacity.*

Постановка проблеми. Поміж усіх аспектів взаємодії держави і суспільства особливе становище займають відносини між державою і релігією як унікальним засобом об'єднання людей. З моменту виникнення перших інститутів державності в Україні дотепер ці взаємини носили різний характер: від теократичних основ державності в часи Російської імперії до заперечення релігії як соціального інституту в радянський період відповідно до середньовічного принципу «*сцјus est regio, illius est religio*» (чия влада, того й релігія). Новітня історія України характеризується лібералізацією ставлення держави до церкви, що зводиться до розуміння безумовної важливості релігії (передусім як засобу об'єднання в певні соціальні групи) в житті сучасного суспільства. Звісно ж, що саме усвідомлення того, що релігія є найпотужнішим (і водночас екстраординарним в плані розуміння) засобом формування суспільної свідомості, силою, з якою неможливо не рахуватися, спонукало державу вжити заходів щодо правового регулювання їх діяльності.

Аналіз дослідження проблеми. Науково-теоретичною базою статті стали праці вітчизняних учених галузі адміністративного права: В. Б. Авер'янова, Є. Є. Додіна, І. М. Компанієць, М. О. Кравцової, В. М. Малишка, О. П. Мельничука, О. М. Музичук, І. О. Пристінського, С. Г. Стеценка, В. З. Чернописько та інших. Однак, попри вагомий доробок означених авторів у досліджуваній сфері, поза їхньою увагою, в умовах сьогодення, залишилося багато актуальних питань нормативно-правового забезпечення функціонування релігійних організацій.

Мета статті – здійснити аналіз правового регулювання діяльності релігійних організацій в Україні, визначити їх правосуб'єктність, адміністративну правоздатність та адміністративно-правовий статус.

Виклад основного матеріалу. Правовий статус релігійних об'єднань регулюється нормами різних галузей права: конституційного, адміністративного, фінансового, цивільного тощо. Як показує практика, правові зв'язки релігійних об'єднань доволі чисельні та різноманітні, це конституційно-правові, цивільно-правові відносини, тощо. Значну групу представляють правовідносини релігійних об'єднань в сфері дії норм адміністративного права, що регулюють найрізноманітніші зв'язки релігійних об'єднань з органами виконавчої влади.

Правовий статус релігійних організацій – це сукупність їх прав та обов'язків, їх стан, положення в суспільстві, яке закріплено у нормах права. Перш за все, вважаємо за потрібне, розглянути такі поняття, які адміністративна правоздатність та адміністративна дієздатність релігійних організацій, що є невід'ємними елементами адміністративно-правового статусу релігійних організацій. Взагалі в теорії права під правоздатністю тієї чи іншої особи розуміється її здатність мати права та обов'язки.

Адміністративна правоздатність – це здатність суб'єкта мати права і обов'язки, передбачені нормами адміністративного права. Адміністративна правоздатність виникає з моменту появи суб'єкта [1, с. 193].

В свою чергу адміністративна правоздатність релігійних організацій – це їх здатність мати права та обов'язки, закріплені адміністративно-правовими нормами.

Як зазначає І. О. Пристінський, відмінними ознаками адміністративної правоздатності релігійних організацій відносно усіх інших видів їх правоздатності (конституційно-правової, фінансово-правової, цивільно-правової тощо), полягає в тому, що, по-перше, здатність мати права та обов'язки, встановлюється нормами адміністративного права, а, по-друге, існує в сферах адміністративно-правового регулювання [2, с. 8].

Нааявності адміністративної правоздатності у релігійних організацій для участі в адміністративно-правових відносинах замало, тому що правоздатність передбачає лише здатність мати відповідні права і обов'язки та не надає їм можливості бути повноцінними суб'єктами відносин врегульованих нормами адміністративного права. Для цього релігійна організація повинна мати адміністративну дієздатність.

Під адміністративною дієздатністю розуміють здатність суб'єкта адміністративного права своїми діями реалізовувати надані йому права і виконувати покладені на нього обов'язки [3, с. 89].

Таким чином, адміністративна дієздатність релігійних організацій – це їх здатність своїми діями реалізовувати надані їм адміністративно-правовими нормами права та нести відповідні обов'язки.

У своїй сукупності адміністративна правоздатність і дієздатність утворюють адміністративну правосуб'єктність релігійних організацій.

Складовою частиною адміністративної праводієздатності є адміністративна деліктоздатність, тобто здатність суб'єкта нести за порушення адміністративно-правових норм юридичну (як правило, адміністративну) відповідальність [1, с. 194].

Доволі важливим є питання, щодо моменту виникнення адміністративної правоздатності і дієздатності у релігійних організацій, оскільки саме з цього моменту релігійні організації мають встановлені законодавством права та обов'язки і можуть нести юридичну відповідальність.

Відповідно до ч. 1 ст. 13 Закону релігійна організація визнається юридичною особою з моменту реєстрації її статуту (положення) [4].

За таких обставин можна зробити висновок, що за загальним правилом адміністративна правоздатність і дієздатність у релігійних організацій виникає одночасно з моменту державної реєстрації її статуту або положення.

Водночас, виникає питання, які безпосередньо стосується моменту виникнення адміністративної правосуб'єктності, що може виникнути на практиці. Частина 3 ст. 8 Закону надає право релігійним громадам не повідомляти державним органами про їх утворення [4].

Тому постає питання, коли виникає адміністративна правосуб'єктність у релігійних громадах, які не повідомляли державні органи про їх утворення та не зареєстрували свої статуту чи положення в органах у справах релігій.

Виходячи з наукових положень про те, що до суб'єктів адміністративного права належать і колективні суб'єкти (утворення), які не мають ознак юридичної особи, але тією чи іншою мірою наділені нормами адміністративного права певними правами і обов'язками: структурні підрозділи державних і недержавних органів, підприємств, установ, організацій, деякі інші громадські утворення (на кшталт загальних зборів громадян за місцем проживання) [3, с. 191], витікає, що і у вищевказаних випадках, релігійні громади, все одно є суб'єктами адміністративного права. Релігійна громада, по суті, є створеною з моменту проведення загальних зборів чи конференції віруючих і з того ж моменту набуває адміністративної правосуб'єктності. Інше питання в якому обсязі? Зрозуміло, що правами притаманними всім юридичним особам, такі громади користуватися не можуть.

О. М. Музичук пропонує під правовим статусом суб'єкта адміністративно-правових відносин розуміти систему закріплених у нормативно-правових актах ознак, які визначають його роль, місце та призначення у системі правовідносин, вказують на його відмінність від інших суб'єктів та порядок взаємовідносин між ними. Елементами правового статусу суб'єктів адміністративно-правових відносин – юридичних осіб є: мета її утворення та діяльності, завдання, функції, обов'язки, права, відповідальність, особливості організаційно-структурної будови та взаємовідносин [5, с. 319].

До адміністративно-правового статусу релігійних об'єднань можна включити цільовий, структурно-організаційний блоки, а також блок прав, обов'язків і відповідальності релігійних об'єднань. Крім того, до адміністративно-правового статусу релігійних об'єднань слід віднести і норми, що гарантують дотримання прав релігійних об'єднань, їх захист від порушень [6, с. 55].

Таким чином, на нашу думку, адміністративно-правовий статус релігійних організацій – це сукупність прав та обов'язків релігійної організації, а також гарантій реалізації цих прав, що передбачені адміністративно-правовими нормами.

До першого елемента адміністративно-правового статусу релігійних організацій належить їх мета, закріплена в законі та статуті (положенні) релігійної організації. Як вже зазначалося єдиною метою створення і діяльності релігійних організацій є задоволення релігійних потреб віруючих.

Другим елементом є структурно-організаційний блок, що включає порядок створення, діяльності припинення діяльності релігійних організацій. До того ж, до нього слід включити, на думку Є. Є. Додіна, встановлення і змінювання організаційних структур, звітність і підконтрольність державним органам [7, с. 53].

Відправними для формування адміністративно-правового статусу релігійних організацій є норми конституційного права. Так, в ч. 3 ст. 35 Конституції України закріплено, що церква і релігійні організації в Україні відокремлені від держави, а школа – від церкви. Жодна релігія не може бути визнана державою як обов'язкова [8]. Ці конституційні положення – є нормою-принципом і визначають місце та положення релігійних організацій в нашій державі та суспільстві, встановлюють певний правовий режим відносин між церквою та державою.

Як відомо, світова практика виробила три базові моделі відносин між Церквою і державою:

- 1) сепараційна модель, ґрунтована на відокремленні Церкви від держави та жорсткому розмежуванні їх сфер діяльності;
- 2) коопераційна (кооперативна, партнерська) – яка передбачає співпрацю Церкви та держави, активну участь Церкви в освітніх, культурних, соціально-економічних процесах;
- 3) протекціоністська (патерналістська) – за якої держава відкрито надає підтримку Церкві, використовуючи її при цьому як «державотворчу» структуру, «духовний атрибут». За умови впровадження останньої моделі Церква фактично перетворюється на політичний інститут підтримки діючої влади. Чинне законодавство України передбачає фактично сепараційну модель державно-церковних відносин [9, с. 24].

З принципу відокремленості церкви і держави випливають наступні практичні висновки: Україна є світською державою, що свідчить про те, що держава є нейтральною, безсторонньою щодо будь-яких різновидів віри – як релігійних, так і нерелігійних;

держава мусить чітко окреслити у законодавстві межі свого втручання у сповідання будь-якої віри, у діяльність релігійних та атеїстичних організацій, виходячи при цьому виключно із загальнолюдських цінностей і прав людини;

позитивна діяльність держави щодо різних конфесій має бути обмежена: а) обліково-реєстраційною діяльністю на основі повідомного принципу; б) нейтральним арбітруванням у разі виникнення міжконфесійних суперечок та конфліктів;

держава має законодавчо визначити межі діяльності, поза які не можуть виходити прихильники будь-якої віри, та здійснювати контроль за дотриманням цих меж і законності віруючими усіх конфесій, усіма релігійними та атеїстичними організаціями, та притягати до юридичної відповідальності тих з них, котрі порушили чинне законодавство [10, с. 190–191].

Водночас, сьогодні, чинне законодавство значно зменшило кількість адміністративно-правових вимог до релігійних організацій. Блок адміністративно-правових норм змістив свою регламентуючу увагу із заборон та обмежень в діяльності релігійних організацій на збільшення їх прав [11, с. 102].

Закон наділяє релігійні організації достатньо широким спектром наступних прав.

1. Право засновувати і утримувати вільно доступні місця богослужінь або релігійних зібрань, проводити богослужіння в квартирах та будинках громадян, а також установах, організаціях і на підприємствах за ініціативою їх трудових колективів і за згодою адміністрації.

Зазначене право релігійної організації, без перебільшення, має бути віднесено до основних прав, що дає змогу реалізувати її єдину мету – задоволення релігійних потреб громадян. Дуже велике значення для реалізації релігійною організацією своїх законних прав має саме законодавче закріплення поняття «культової будівлі» і «культового майна».

Як правило, місця спеціально пристосовані для відправлення богослужінь або релігійних зібрань, іншими словами культові будівлі, в різних конфесіях мають різні назви, в християнстві – це церкви, собори, костьоли, кірхи, молитовні будинки та кімнати, у мусульман – мечеті, у іудеїв – синагоги, храми – у буддистів та індуїстів, тощо [12].

2. Право виготовляти, експортувати, імпортувати і розповсюджувати предмети релігійного призначення, релігійну літературу та інші інформаційні матеріали релігійного змісту.

Згідно ст. 7 Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу)» одним із суб'єктів, що наділені правом засновувати друковані засоби масової інформації є юридичні особи України та інших держав. Тобто, всі релігійні організації, що набули правоздатності юридичної особи мають право бути засновниками друкованих ЗМІ [13].

Розповсюдження матеріалів релігійного змісту може здійснюватися і через телерадіоорганізації.

Релігійні організації-юридичні особи відповідно до ч. 1 ст. 12 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» мають право на заснування телерадіоорганізацій [14]. Одною із умов необхідних для реалізації цього права є передбачення в статуті релігійної організації права на заснування телерадіоорганізації.

Останнім часом майже кожне велике релігійне об'єднання та їх структурні підрозділи розповсюджують інформацію про свою діяльність на власних веб-сайтах в глобальній мережі Інтернет.

3. Виключне право заснування підприємств для випуску богослужбової літератури і виробництва предметів культового призначення.

На жаль, в Законі не надається визначення понять «богослужбової літератури» та «предметів культового призначення», що ускладнює розкриття та гарантування вказаного правомоччя релігійних організацій.

4. Право утворювати для релігійної освіти дітей і дорослих навчальні заклади і групи, а релігійні центри і управління – створювати духовні навчальні заклади для підготовки священнослужителів і служителів інших необхідних їм релігійних спеціальностей.

5. Право утворювати товариства, братства, асоціації, інші об'єднання громадян для здійснення добродійництва, вивчення та розповсюдження релігійної літератури та іншої культурно-освітньої діяльності.

6. Переважне право на передачу релігійним організаціям культових будівель із земельною ділянкою, необхідною для обслуговування цих будівель.

З прийняттям Верховною Радою України 15 січня 2009 року Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо права релігійних організацій на постійне користування земельною ділянкою» релігійні організації, статуту (положення) яких зареєстровані у встановленому законом порядку, набули право отримувати земельні ділянки в постійно користування виключно для будівництва і обслуговування культових та інших будівель, необхідних для забезпечення їх діяльності [15]. При цьому використання даних земельних ділянок для здійснення підприємницької діяльності забороняється.

Вказаний закон суттєво покращив становище релігійних організацій в сфері земельних відносин, оскільки земельне законодавство, що діяло раніше, надавало можливість релігійним організаціям бути лише орендарями землі.

7. Право на вільну зміну підлеглості у канонічних і організаційних питаннях будь-яким діючим в Україні та за її межами релігійним центрам (управлінням).

На наш погляд, норми ч. 2 ст. 7 Закону, яка надає право релігійній громаді на підлеглість у канонічних і організаційних питаннях будь-яким діючим в Україні та за її межами релігійним центрам (управлінням) і вільну зміну цієї підлеглості, потребують відповідного вдосконалення. Оскільки, виходячи з цього, інші релігійні організації: монастирі, братства, духовні навчальні заклади, управління і центри, місії, такого права не мають. Що, безперечно, є нічим необґрунтованим звуженням і порушенням прав вказаних релігійних організацій та віруючих осіб, які входять до їх складу.

Це питання є доволі актуальним сьогодні, тому що мають місце непоодинокі випадки зміни релігійними громадами підлеглості, або так званої юрисдикції, наприклад, перехід парафії з юрисдикції Української Православної Церкви Московського Патріархату до Православної церкви України тощо.

8. Право релігійних організацій на захист їх прав і законних інтересів. Це право кореспондується відповідним обов'язком держави забезпечити та гарантувати релігійним організаціям усі можливі способи захисту їх прав та законних інтересів як судових, так і позасудових.

М. О. Кравцова пропонує умовно розбити права релігійних організацій на чотири групи: права, якими користуються релігійні організації в богослужбовій діяльності; права, що забезпечують відтворення релігійної діяльності; права власності релігійних організацій; прав на благодійну та культурно-просвітницьку діяльність [12, с. 7].

З точки зору механізму реалізації прав можна виділити права абсолютні (безумовні) і відносні. До абсолютних належать права, якими громадські організації користуються за своїм розсудом, а суб'єкти влади зобов'язані створювати умови і не заважати їх реалізації. Відносними слід вважати такі права, для реалізації яких потрібен акт державного органу [7, с. 56-57].

На три основних групи права релігійних організацій пропонує поділити В. М. Малишко: права по здійсненню богослужінь та відправленню інших релігійних культів; майнові права релігійних організацій, пов'язані із користуванням культовими приміщеннями та використанням інших культових атрибутів; права релігійних організацій та їх членів у трудовій та інших сферах [16, с. 9].

Дозволимо частково не погодитись з положеннями даної класифікації стосовно обов'язків релігійних організацій по відношенню до віруючих та невіруючих, з наступних підстав. Покладення в основу класифікації обов'язків релігійних організацій критерію, пов'язаного зі сповіданням будь-якої віри чи атеїзмом, на наш погляд, взагалі не відповідає положенням Конституції та чинного законодавства про свободу совісті та релігійні організації: поняття віруючих чи невіруючих (атеїстів) майже не використовується в нормативно-правових актах, і по суті, є спадщиною радянської юридичної науки. Більш правильним було б говорити про обов'язки релігійних організацій по відношенню до громадян.

Далі розглянемо докладніше кожну з вказаних груп обов'язків. Згідно з ч. 10 ст. 5 Закону релігійна організація зобов'язана додержувати вимог чинного законодавства і правопорядку [4]. Тобто, відокремлення церкви від держави, не означає, що на релігійні організації не поширюються вимоги законодавства.

Виходячи з цього, релігійні організації повинні дотримуватися вимог чинного законодавства у широкому його розумінні, а саме, Конституції України, положень міжнародних пактів і договорів, законів та підзаконних правових актів, тощо. Слід зазначити, що в даному випадку мова йде не тільки про норми законодавства про свободу совісті та релігійні організації, але й усіх інших нормативних актів. Вступаючи в різноманітні правовідносини релігійні організації підпадають під дію великої кількості законодавчих та підзаконних актів, які, умовно, можуть бути розділені, на дві групи: загальні та спеціальні.

Крім додержання приписів законодавства, релігійні організації зобов'язані дотримуватися і вимог правопорядку.

Встановлений для релігійних організацій законом обов'язок дотримуватися вимог законодавства та правопорядку є фундаментальним та основоположним обов'язком, бездоганне виконання якого, одночасно забезпечує та є необхідною передумовою виконання і інших обов'язків релігійної організації. В той же час в разі порушення даного обов'язку, порушуються і всі інші. На разі, це єдиний серед обов'язків релігійних організацій побудований за допомогою лише зобов'язальних норм.

Вважаємо, що і обов'язки релігійних організацій по відношенню до держави і суспільства можуть бути відповідно поділені на загальні і спеціальні.

Так, до загальних обов'язків релігійних організацій, що, як правило, виникають при будівництві культових будівель, споруд та їх експлуатації, необхідно віднести:

- обов'язок оформлення державного акту на постійне користування землею, як єдиного документу, що посвідчує право користування землею та виконання обов'язків покладених на землекористувачів, закріплених у ст. 96 Земельного кодексу України [17];

- обов'язок отримання дозволу на виконання будівельних робіт, як документу, що засвідчує право замовника та підрядника на виконання підготовчих і будівельних робіт, підключення об'єкта будівництва до інженерних мереж та споруд, а також дотримання будівельних норм і правил;

- обов'язок укладання охоронних договорів з органом охорони культурної спадщини і утримування пам'ятки в належному стані, своєчасно провадити ремонт, захищати від пошкодження, руйнування або знищення відповідно до закону та охоронного договору, передбачений ст. 23, 24 Закону України «Про охорону культурної спадщини» [18].

- обов'язок дотримання правил протипожежної безпеки і санітарних норм і правил, передбачених Кодексом цивільного захисту України [19], Законом України «Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя» [20], та іншими нормативно-правовими актами в цих сферах.

Спеціальні обов'язки релігійних організацій відносно держави і суспільства безпосередньо встановлюються Законом: обов'язок отримання дозволу відповідної місцевої державної адміністрації, виконавчого комітету сільської, селищної, міської Рад народних депутатів на проведення публічних богослужінь, релігійні обрядів, церемоній та процесій; обов'язок отримання погодження державного органу, що здійснив реєстрацію статуту відповідної релігійної організації при запрошенні священнослужителів, релігійних проповідників, наставників, інших представників зарубіжних організацій, які є іноземними громадянами, і тимчасово перебувають в Україні [4].

У ч. 2 ст. 3 Закону зазначається, що не допускається, будь-яке примушування при визначенні громадянином свого ставлення до релігії, до сповідання або відмови від сповідання релігії, до участі або неучасті в богослужіннях, релігійних обрядах і церемоніях, навчання релігії [4]. Ця заборона цілком обґрунтовано може бути віднесена до основного обов'язку релігійних організацій по відношенню до громадян, бо її виконання забезпечує реалізацію конституційного права кожного на свободу світогляду та віросповідання.

Наступними, є обов'язки релігійних організацій по відношенню до інших релігійних організацій. Так, релігійна організація не повинна втручатися у діяльність інших релігійних організацій, в будь-якій формі проповідувати ворожнечу, нетерпимість до невіруючих і віруючих інших віросповідань.

Одними з головних чинників, що ведуть до втручання однієї релігійної організації в діяльність іншої та виникнення міжконфесійних конфліктів можуть стають спірні питання щодо культового майна, а також внаслідок зміни юрисдикції (канонічного підпорядкування) релігійних громад.

До того ж, одним із обов'язків релігійних організацій, який стосується громадян є заборона релігійним організаціям проводити примусове обкладання віруючих. Іншими словами, законодавець забороняє лише примусове, тобто таке обкладання віруючих, яке пов'язане із застосуванням фізичного або психічного насильства. Доходи будь-якої релігійної організації можуть формуватися лише з добровільних пожертв громадян та безповоротної фінансової допомоги.

Висновки. Таким чином, правовий статус релігійних організацій – це сукупність їх прав та обов'язків, їх становище в суспільстві, закріплене в нормах права. Адміністративна правоздатність релігійних організацій – це їх здатність мати права та обов'язки, закріплені адміністративно-правовими нормами. Відмінними ознаками адміністративної правоздатності релігійних організацій відносно усіх інших видів їх правоздатності (конституційно-правової, фінансово-правової, цивільно-правової тощо), полягає в тому, що, по-перше, здатність мати права та обов'язки, встановлюється нормами адміністративного права, а, по-друге, існує в сферах адміністративно-правового регулювання.

Адміністративна дієздатність релігійних організацій – це їх здатність своїми діями реалізовувати надані їм адміністративно-правовими нормами права та нести відповідні обов'язки. У своїй сукупності адміністративна правоздатність і дієздатність утворюють адміністративну правосуб'єктність релігійних організацій.

Адміністративно-правовий статус релігійних організацій – це сукупність прав та обов'язків релігійної організації, а також гарантій реалізації цих прав, що передбачені адміністративно-правовими нормами. Основними елементами правового статусу релігійної організації є: мета, закріплена в законі та статуті (положенні) релігійної організації; встановлення і змінювання організаційних структур, звітність і підконтрольність державним органам; структурно-організаційний блок, що включає порядок створення, діяльності, припинення діяльності релігійних організацій.

Список використаних джерел:

1. Адміністративне право України. Академічний курс: загальна частина: підручник: у 2 т.: Т. 1 / ред. кол.: В. Б. Авер'янов. Київ : Видавництво «Юридична думка», 2004. 584 с.
2. Пристінський І. О. Адміністративно-правовий статус релігійних організацій в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Київ, 2010. 16 с.
3. Стеценко С. Г. Адміністративне право України: навч. посіб. Київ : Атіка, 2007. 624 с.
4. Про свободу совісті та релігійні організації : Закон від 23 квіт. 1991 р. № 987-ХІІ. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12#Text>
5. Музичук О. М. Уточнення сутності категорії «правовий статус» суб'єкта адміністративно-правових відносин та його елементного складу. *Форум права*. 2008. № 1. С. 316–321.
6. Чернописька В. З. Система адміністративно-правових гарантій діяльності релігійних організацій в Україні: сучасний стан та шляхи удосконалення: монографія. Львів : СПОЛОМ, 2020. 424 с.
7. Додіна Є. Є. Адміністративно-правовий статус громадських організацій в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Одеса, 2001. 176 с.

8. Конституція України: Закон від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
9. Створення концептуальних засад державної політики стосовно церкви та релігійних організацій – потреба часу. *Національна безпека і оборона*. 2018. № 3. С. 22–28.
10. Конституція України: Науково-практичний коментар / В. Б. Авер'янов, О. В. Батанов, Ю. В. Баулін та ін.; ред. кол. В. Я. Тацій, Ю. П. Битяк, Ю. М. Грошевой та ін. Київ : «Видавничий Дім «ІнЮре», 2003. 808 с.
11. Компаниец И. Н. Административно-правовое регулирование свободы совести.: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харьков, 1996. 179 с.
12. Кравцова М. О. Адміністративно-правове регулювання релігійних правовідносин в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Кривий Ріг, 2020. 19 с.
13. Про друковані засоби масової інформації (пресу): Закон від 16 листоп. 1992 р. № 2782-ХІІ. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2782-12#Text>
14. Про телебачення і радіомовлення: Закон від 21 груд. 1993 р. № 3759-ХІІ. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3759-12#Text>
15. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо права релігійних організацій на постійне користування земельною ділянкою: Закон від 15 січ. 2009 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-17#Text>.
16. Малишко В. М. Конституційне право людини на свободу світогляду та віросповідання: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.02 «Конституційне право; муніципальне право». Київ, 2005. 16 с.
17. Земельний кодекс України : Закон від 25 жовт. 2001 р. № 2768-ІІІ. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>.
18. Про охорону культурної спадщини: Закон від 8 черв. 2000 р. № 1805-ІІІ. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text>
19. Кодекс цивільного захисту України : Закон від 2 жовт. 2012 р. № 5403-VІ. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>
20. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон від 24 лют. 1994 р. № 4004-ХІІ. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>.

